

Vergaderjaar 1999–2000

26 711

Wijziging van de Pensioen- en spaarfondsenwet en enige andere wetten (recht van keuze voor ouderdomspensioen in plaats van nabestaanden-pensioen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen)

Nr. 10

NADER VERSLAG

Vastgesteld 23 februari 2000

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹, belast met het voorbereidend onderzoek van het wetsvoorstel, heeft in de nota naar aanleiding van het verslag, de daarna ontvangen nota van wijziging en enkele ontvangen commentaren aanleiding gezien een nader verslag uit te brengen. Indien de regering de nadere vragen en opmerkingen tijdig heeft beantwoord, acht de commissie de openbare beraadslaging genoegzaam voorbereid.

Inhoudsopgave	Blz.
1. Algemeen	2
2. De keuzemogelijkheid tussen nabestaandenpensioen en een hoger of eerder ingaand ouderdomspensioen	4
2.1 Algemeen	4
2.2 Alleen nabestaandenpensioen met een opbouw karakter	6
2.3 Hoger en/of eerder ingaand ouderdomspensioen	7
3. Gelijke behandeling van mannen en vrouwen in de pensioenen	8
3.1 Algemeen; gelijke uitkeringen	8
3.2 Europese juridische context	9
3.3.1 Beschikbare premieregelingen	9
3.3.2 Vrijwillige pensioenvoorziening	11
3.4 Ruilvoet	12
4. Eerbiedigende werking en inwerkingtreding	14
5. Kostenaspecten	14
6. Voorlichting	14
7. Algemene maatregel van bestuur	14

¹ Samenstelling:

Leden: Terpstra (VVD), voorzitter, Biesheuvel (CDA), Schimmel (D66), Kalsbeek (PvdA), Rosenmöller (GroenLinks), Van Zijl (PvdA), Bijleveld-Schouten (CDA), Noorman-den Uyl (PvdA), ondervoorzitter, Kamp (VVD), Essers (VVD), Van Dijke (RPF), Bakker (D66), Visser-van Doorn (CDA), De Wit (SP), Harrewijn (GL), Balkenende (CDA), Smits (PvdA), Verburg (CDA), Bussemaker (PvdA), Spoelman (PvdA), Örgü (VVD), Van der Staaij (SGP), Santi (PvdA), Wilders (VVD), Snijder-Hazelhoff (VVD).

Plv. leden: E. Meijer (VVD), Van Ardenne-van der Hoeven (CDA), Giskes (D66), Hamer (PvdA), Van Gent (GroenLinks), Van der Hoek (PvdA), Dankers (CDA), Kortram (PvdA), Blok (VVD), Van Blerck-Woerdman (VVD), Van Middelkoop (GPV), Van Vliet (D66), Stroeken (CDA), Marijnissen (SP), Vendrik (GroenLinks), Mosterd (CDA), Schoenmakers (PvdA), Eisses-Timmerman (CDA), Wagenaar (PvdA), Middel (PvdA), Weekers (VVD), Van Walsem (D66), Oudkerk (PvdA), De Vries (VVD), Klein Molekamp (VVD).

1. Algemeen

De leden van de PvdA-fractie danken de regering voor de uitgebreide beantwoording van hun eerdere vragen. Desalniettemin blijven deze leden moeite hebben de weerbarstige materie goed te doorgronden. Graag vragen zij daarom nog voor een aantal onderwerpen de aandacht. De vragen van deze leden richten zich met name op de ontvangen commentaren van de uitvoerders van pensioenregelingen ten aanzien van de gedetailleerde regelgeving, op de gelijke uitkeringsvoorschriften voor beschikbare premierregelingen en vrijwillige voorzieningen en op de regels rondom de vaststelling van de ruilvoet. Tevens vragen deze leden aandacht voor het commentaar van de Commissie gelijke behandeling. In hun brief van 11 februari 2000 wijzen de pensioenkoopels erop dat er naar hun mening sprake is van een te gedetailleerde regelgeving. Zij blijken zich minder goed in het wetsvoorstel te kunnen vinden dan de regering in de nota naar aanleiding van het verslag aangeeft. Zij voorzien dat de in de Amvb neergelegde voorschriften de uitvoering zeer complex, zo niet onuitvoerbaar maakt. De rigide regelgeving zal volgens de pensioenkoopels leiden tot het voor werkgevers onaantrekkelijk worden van het doen van nieuwe toezeggingen, er verder toe leiden dat het opbouwnabestaandenpensioen op termijn verdwijnt, een rem zetten op de flexibilisering van pensioenregelingen en een negatieve invloed hebben op de gewenste kostenbeheersing. Voorts zal de afstemming van regelingen binnen multinationale ondernemingen en de harmonisatie binnen Europa bemoeilijkt worden. Kan de regering hier een reactie op geven?

Hoe denkt de regering over het idee van een werkgroep van pensioen-uitvoerders die al werkende tot uitvoeringsoplossingen komt, zonder nu reeds vastgeklonken te zijn aan vaste voorschriften?

De leden van de VVD-fractie maken gaarne gebruik maken van deze tweede gelegenheid tot het stellen van vragen, temeer daar de regering op enkele eerder door hen gestelde vragen geen antwoord heeft gegeven.

De leden van de CDA-fractie hebben met waardering kennis genomen van de uitvoerige beantwoording in de nota naar aanleiding van het verslag. Niettemin leven er bij deze leden nog vragen die met name betrekking hebben op de noodzaak tot aanscherping van het voorschrift van gelijke uitkeringen ten opzichte van de eisen van Europese regelgeving, de algemene maatregel van bestuur, de overgangstermijn en de consequenties die dit wetsvoorstel heeft voor de pensioenregelingen in het algemeen. Deze leden willen nogmaals benadrukken dat zij de gekozen vormgeving van artikel 2b (de uitruil van nabestaandenpensioen voor ouderdomspensioen) en het principe van gelijke behandeling onderschrijven. De aan het woord zijnde leden hebben kennis genomen van de zeer kritische reacties op enkele onderdelen van het wetsvoorstel. Het gaat daarbij om reacties van de Stichting van de Arbeid en pensioenuitvoerders. Ook de Commissie gelijke behandeling zet vraagtekens bij onderdelen van het wetsvoorstel en de Amvb. Zij vragen of de regering deze reacties en de daarin genoemde bezwaren serieus overwogen heeft. Op welke punten hebben de bezwaren met betrekking tot de moeilijke uitvoerbaarheid en de verminderde flexibiliteit van de aanvullende pensioenregelingen geleid tot nader overleg? Kan nog eens nader ingegaan worden op de wijze waarop het overleg met de sociale partners en de pensioenuitvoerders is gevoerd over de Amvb en andere uitvoeringsaspecten. De pensioenuitvoerders hebben hun moeite met de uitgebreide regelgeving op indringende wijze onder de aandacht van de Tweede Kamer gebracht. Het lijkt de leden van de CDA-fractie dat juist over de uitvoeringstechnische aspecten goed overleg gevoerd dient te worden met degenen die de regelgeving moeten uitvoeren. Zij zien voor zichzelf in de allereerste

plaats een taak weggelegd ten aanzien van de beoordeling van de inhoud van de normstelling in de wetgeving. Zij vragen de regering daarom zich nog eens te beraden op de nadere regelgeving in de Amvb. Kan het beoogde doel ook zonder Amvb bereikt worden?

De overheid dient te interveniëren als het algemeen belang hiermee wordt gediend, zo stelt de regering in de nota naar aanleiding van het verslag. Gelijke behandeling van mannen en vrouwen is zo'n algemeen belang. Het algemeen belang kan echter ook gediend worden zonder overheids-interventie. Ook kan overheidsinterventie verschillende vormen aannemen. Overwogen kan worden een algemene wettelijke norm te stellen zonder alle gedetailleerde uitvoeringsvoorschriften. In dat geval hebben pensioenuitvoerders te voldoen aan een algemene norm, bij voorbeeld het voorschrift van gelijke uitkeringen, maar het wordt aan de uitvoerders overgelaten zelf te bepalen langs welke weg zij dit doel wensen te bereiken. De aan het woord zijnde leden vragen wat de afwegingen bij dit wetsvoorstel zijn geweest. Waar liggen eigenlijk naar de mening van de regering de grenzen van de overheidsinterventie met betrekking tot de aanvullende pensioenen?

De leden van de CDA-fractie vragen voorts of de consequentie van de voorgestelde wet- en regelgeving is dat er meer en meer in pensioenregelingen zal worden gekozen voor uitsluitend ouderdomspensioen en, bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, te bezien of niet een stukje ouderdomspensioen moet worden omgezet in nabestaandenpensioen. Is de consequentie dan ook niet dat vervolgens geen vrijwillige voorzieningen en beschikbare premieregelingen meer aangeboden worden, vanwege de kosten, o.a. veroorzaakt door calculerend gedrag van individuele deelnemers? Per saldo resulteert een versobering van de pensioenregelingen. Kan op deze redering ingegaan worden, zo vragen deze leden. Is dit een door de regering gewenste uitkomst?

De leden van de CDA-fractie vragen of nog eens nader ingegaan kan worden op de consequenties van met name de aanscherping van de bepalingen inzake gelijke behandeling. Zet dit een rem op flexibilisering? En welke consequenties heeft dit voor multinationale ondernemingen? De aan het woord zijnde leden vragen om een reactie op alle elementen van het commentaar van de Commissie gelijke behandeling. Zijn er op grond van dit commentaar wijzigingen in het wetsvoorstel of de Amvb aangebracht of heeft de regering dit commentaar voor kennisgeving aangenomen? Wat is het standpunt op de kritiek van de Commissie?

De leden van de fractie van D66 hebben met belangstelling kennis genomen van de nota naar aanleiding van het verslag. De nota naar aanleiding van het verslag laat zien hoe zeer met dit ongelukkige wetsvoorstel de discussie wordt afgeleid van hetgeen in 1994 middels het amendement Groenman werd beoogd, namelijk de gelijke behandeling ongeacht burgerlijke staat; anders gezegd: een einde te maken aan de achterstelling van alleenstaanden in de pensioensfeer. Deze leden vinden het jammer hoe deze simpele en redelijke doelstelling nu verdwijnt in het donkere bos van technische problemen die ook wel afzonderlijk hadden kunnen worden behandeld. Zij doelen hiermee op het complex dat wordt aangeduid met «gelijke behandeling van mannen en vrouwen». Op blz. 3 (onderaan) van de nota naar aanleiding van het verslag is volgens deze leden sprake van een subjectieve opvatting die tegenspraak oproept. Blijkbaar mogen de sociale partners met een beroep op solidariteit hogere principes terzijde schuiven. Nu gaat het om de gelijke behandeling ongeacht burgerlijke staat, terwijl gelijke behandeling naar geslacht eveneens wettelijk is voorgeschreven. Mag men die laatste nu plotseling ook met een beroep op solidariteit opzij zetten?

De leden van de fractie van GroenLinks willen nogmaals benadrukken dat zij de beide hoofddoelen van voorliggende wijzigingen, namelijk keuze-

vrijheid betreffende ouderdoms- en nabestaandenpensioen en gelijke pensioenuitkering voor mannen en vrouwen, volledig onderschrijven. Waar zij kritische vragen stellen zijn die vooral ingegeven door de zorg of de onderhavige wetswijziging uitvoerbaar is en of ongewenste neveneffecten te voorkomen.

De leden van de fracties van GPV en RPF hebben met enige aarzeling kennis genomen van de nota naar aanleiding van het verslag. Zij zijn van mening dat het primaat voor pensioenregelingen bij sociale partners ligt en ze vinden dat bij wetgeving terughoudendheid moet worden betracht.

2. De keuzemogelijkheid tussen nabestaandenpensioen en een hoger of eerder ingaand ouderdomspensioen

2.1 Algemeen

De organisatie CISA stelt in haar brief van 9 februari 2000 dat, anders dan de regering meent, er rechterlijke uitspraken bekend zijn waaruit kan worden afgeleid dat de vorm van solidariteit die de regering voorstaat juridisch niet houdbaar is, aldus de leden van de VVD-fractie. In haar brief stelt CISA dat zowel het ouderdomspensioen als het nabestaandenpensioen als beloning vallen onder art. 119 EG-Verdrag, omdat beide worden verkregen en betaald uit hoofde van de dienstbetrekking. Deelname aan het (ABP-)fonds geeft recht op uitbetaling. In de zaak-Ten Oever (C-109-91) bepaalde het Hof van Justitie EG dat een nabestaandenpensioen («overlevingspensioen») op grond van een bedrijfspensioenregeling binnen de werkingssfeer van art. 119 EG-verdrag valt. Verder verbieden de internationale verdragen IVBPR en IVESCR discriminatie op welke grond dan ook, ook op status (art. 26 IVBPR). Ook in de zaak-Moroni (14-12-1993) heeft het Hof expliciet vastgesteld dat de criteria «gelijke arbeid» en «gelijk loon» de enige criteria zijn aan de hand waarvan discriminatie wordt vastgesteld. Verdragsbepalingen, zoals art. 119 EG-Verdrag, maken deel uit van het «primaire» EG-recht. Richtlijnen kunnen de werking van EG-verdragsbepalingen slechts aanvullen of uitbreiden, maar niet de inhoud veranderen of beperken. In zoverre richtlijnen betrekking hebben op ongelijke behandeling van mannen en vrouwen, doet dat niet af aan de vereiste van gelijke beloning (pensioen) van alleenstaanden, aldus CISA. Verder waarschuwt het Hof van Justitie EG in zijn arrest van 21 september 1999 (gevoegde zaken C-115/97-C-117/97) de pensioenfondsen dat zij van hun verdergaande bevoegdheden geen willekeurig gebruik mogen maken. De rechter zal op zijn minst moeten nagaan, of het fonds geen willekeurig gebruik heeft gemaakt van zijn vrijstellingsbevoegdheid en of het bij zijn beslissing het non-discriminatiebeginsel en de overige wettigheidsvoorwaarden in acht heeft genomen (EHJ, onder punt 121). Daaruit valt op te maken dat pensioenfondsen geen misbruik mogen maken van de aansluitingsplicht voor werkgevers en de daaruit afgeleide deelnemersplicht voor werknemers, door alleenstaanden te dwingen mee te betalen aan een nabestaandenpensioen zonder dat zij daar aanspraken aan kunnen ontleen. De aan het woord zijnde leden zouden graag een reactie van de regering vernemen.

De volgende vragen werden de VVD-fractie aangereikt vanuit het Verbond van Verzekeraars, Opf en VB.

Aan artikel 2b wordt op advies van de Verzekeringkamer een voorschrift toegevoegd, te weten het voorschrift om «voor iedere alleenstaande of samenwonende deelnemer een financiële voorziening voor het nabestaandenpensioen te treffen». Nu dit nieuwe voorschrift is toegevoegd en hierover niet meer wordt gesproken in de nota naar aanleiding van het verslag, ontstaat onduidelijkheid over de vraag of pensioenuitvoerders er wel of niet terecht van uit gaan dat de meerkosten die gemoeid zijn met dit nieuwe voorschrift buiten de evaluatie van het

pensioenconvenant mogen blijven. De aan het woord zijnde leden sluiten zich aan bij de vraag of de meerkosten verbonden aan dit voorschrift om voor iedere alleenstaande of samenwonende deelnemer een financiële voorziening voor het nabestaandenpensioen te treffen buiten de evaluatie van het pensioenconvenant mogen blijven.

Door de detaillistische aanpak wordt volgens de leden van de fractie van D66 de grote lijn van de gelijke behandeling ongeacht burgerlijke staat aan het oog onttrokken. Volgens deze leden is dat misschien wel het gevolg van een in 1994 gemaakte keuze, door het eigenlijke onderwerp te combineren met keuzemogelijkheden voor alle verzekerden, dus ook voor gehuwden en samenwonenden. Inmiddels realiseren deze leden zich dat dit twee onderwerpen zijn, die alsnog heel goed kunnen worden ontkoppeld. De discussie gaat immers vooral over de uitwerking van de keuzemogelijkheden en daarvan zijn de alleenstaanden de dupe doordat hen alsnog een niet geringe solidariteit met gehuwden/samenwonenden mag worden opgedrongen. Daarmee verliest 2b volgens deze leden het oogmerk waarom het in 1994 (en daarvoor) ging. Zij vragen zich af of er een maatschappelijk draagvlak bestaat voor deze opgedrongen solidariteit. Is hier grondig onderzoek naar gedaan, anders dan overleg met sociale partners en besturen van pensioenfondsen? Is de regering hier alsnog toe bereid?

Volgens de aan het woord zijnde leden behoort de oplossing te zijn dat alleenstaanden een gelijkwaardige compensatie ontvangen voor het geval de regeling collectief geregeld nabestaandenpensioen bevat. Wil men tevens voor de niet-alleenstaanden keuzemogelijkheden bieden, dan behoeft dat dus de alleenstaanden niet te raken. Overhevelende solidariteit past slechts in de (wettelijke) basisregelingen, maar niet in de aanvullende regelingen. Met name voor tweeverdieners is het nabestaandenpensioen vaak een vorm van doorgesloten zorg en daarvoor solidariteit van alleenstaanden vragen moet als wrang worden betiteld. Volgens deze leden kan de compensatie voor alleenstaanden op verschillende wijzen vorm krijgen:

- men kan het uniform geregelde nabestaandenpensioen afschaffen en degenen die dat wel wensen daar apart voor laten betalen (een oplossing die bij de KLM voor een deel van het personeel is gekozen);
- er kan, uiteraard sexeneutraal en desgewenst leeftijdsafhankelijk, worden vastgesteld hoeveel het nabestaandenpensioen kost in procenten van de pensioengrondslag.

Alleenstaanden maar desgewenst ook anderen, kunnen dit percentage aanwenden voor verhoging, of voor vervroegde ingang, van het ouderdompensioen. Heel efficiënt is storting op een flexibel aanwendbare «pensioenspaarrekening». Is er later alsnog behoefte aan nabestaandenpensioen, dan kan het saldo van de pensioenspaarrekening ook daarvoor worden aangewend.

De leden van de fractie van D66 willen graag een reactie op deze mogelijke oplossingen, waarbij tevens het punt van de uitvoerbaarheid wordt meegenomen.

Ook deze leden willen ten aanzien van het begrip solidariteit in de rechtspraak graag een reactie van de regering op de brief van de stichting CISA van 9 februari 2000. Deze stichting haalt verschillende rechterlijke zaken aan, waardoor de invulling van het begrip solidariteit zoals gebezigd in het onderhavige wetsvoorstel mogelijk geen stand kan houden.

Ook hebben deze leden een commentaar ontvangen van de Nederlandse Bond van Pensioenbelangen. Heeft de regering dit ook ontvangen en bij haar afwegingen betrokken?

De leden van de fracties van GPV en RPF vinden het onwenselijk als het gevolg van het voorgesteld keuzerecht zal zijn dat in veel pensioenregelingen het nabestaandenpensioen op opbouwbasis uit een oogpunt

van administratieve lastendruk zal worden afgeschaft. Kan de regering de vrees die daarover bestaat bij genoemde leden weghalen?

Deze leden vragen voorts aandacht voor de gevolgen van het keuzerecht voor kleinere pensioenregelingen. Het toetreden van een nieuwe deelnemer leidt tot aanpassing van de ruilvoet. Welke mogelijkheden heeft de regering om te voorkomen dat kleine collectieve en individuele regelingen hierdoor worden geconfronteerd met een aanzienlijke kostenstijging?

2.2 Alleen nabestaandenpensioen met een opbouw karakter

Blijkbaar wordt er in toegenomen mate toe over gegaan het nabestaandenpensioen op risicobasis te verzekeren. Afgezien van het feit of dit een wel of niet wenselijke trend is, vragen de leden van de PvdA-fractie nadrukkelijk aandacht voor het ook door de regering aangegeven nadeel van deze wijze van verzekeren, namelijk dat er gedurende de opbouw fase van het pensioen bij wisseling van dienstverband geen nabestaanden-aanspraken zijn opgebouwd over de achterliggende jaren. Extra inkoop van ontbrekende jaren wordt door de Wet fiscale behandeling van pensioenen beperkt tot de jaren vóór 1994. Is het niet zo dat vooral bij overlijden geruime tijd voor de pensioendatum sprake zal zijn een niet of nauwelijks bestaand nabestaandenpensioen? Wat betekent dit in concreto voor nabestaanden in deze situatie? Is het gewenst de verantwoording hiervoor geheel bij sociale partners neer te leggen?

De leden van de VVD-fractie zouden graag willen weten wat de opbrengsten zijn van het afzien van een nabestaandenpensioen op risicobasis uitgedrukt als het percentage waarmee de pensioenopbouw kan worden verhoogd oftewel, hoeveel bedraagt, in procenten van de pensioengrondslag, de premie die alleenstaanden gemiddeld voor de (voor hen niet aanwezige) risicodekking kwijt zijn en met welk bedrag zou hun ouderdomspensioen in plaats daarvan kunnen worden verhoogd.

Hoeveel bedraagt de premie bij een commerciële verzekeraar voor een overlijdensrisicoverzekering die tot het 65e levensjaar een jaarlijkse uitkering garandeert van een minimumloon voor de volgende verzekerden: man/vrouw: 25jr., 35 jr., 45 jr., 55jr., waarbij als uitgangspunt geldt dat de verzekeraar niet mag selecteren op gezondheid?

De regering stimuleert economische zelfstandigheid voor zowel mannen als vrouwen. Een wettelijke regeling zoals voorgesteld met betrekking tot het nabestaandenpensioen op risicobasis lijkt daarmee in strijd. Met deze regeling gaat de regering er immers impliciet van uit dat mensen zelf niet in staat zijn een keuze met betrekking tot verzorging van nabestaanden te maken. Hoe verhoudt deze impliciete veronderstelling zich tot de eerder genoemde economische zelfstandigheid, zo vragen de leden van de VVD-fractie zich af?

De aan het woord zijnde leden sluiten zich verder aan bij de volgende vragen van de kant van de Kring van Pensioenspecialisten. In het uitvoeringsbesluit bij de Wet fiscale behandeling van pensioenen biedt artikel 10b, eerste lid, onderdeel f, de mogelijkheid om in plaats van de fictieve dienstjaren als gevolg van waardeoverdracht van het ouderdomspensioen de werkelijk bij de vorige werkgever doorgebrachte diensttijd in aanmerking te nemen voor zover deze jaren op basis van een adequate diensttijdadministratie kunnen worden vastgesteld. Is het zo dat, in geval waardeoverdracht heeft plaatsgevonden naar een beschikbare premieregeling, deze mogelijkheid kan worden toegepast? Anders gezegd, een nieuwe werkgever kan na overdracht van de waarde van het ouderdomspensioen in alle gevallen ook over diensttijd bij een vorige werkgever risiconabestaandenpensioen toezeggen. In dat geval zal voor situaties waar geen waardeoverdracht plaats heeft gevonden (b.v. nieuwe werk-

gever minder goede indexatie) of kunnen vinden (b.v. geen pensioen-toezegging vorige werkgever) uit oogpunt van gelijke behandeling nog wel moeten worden geregeld dat nabestaandenpensioen op risicobasis kan worden toegezegd over dienstjaren waarin geen nabestaandenpensioen is opgebouwd en die op basis van een adequate diensttijd-administratie kunnen worden vastgesteld. Dit om te voorkomen dat het wel of niet (kunnen) overdragen van het ouderdomspensioen van invloed is op de omvang van de fiscale facilitatie van de dekking van het overlijdensrisico. Is de regering, mede gezien de lage kosten verbonden aan nabestaandenpensioen op risicobasis, daartoe bereid?

De voorgestelde wijziging van artikel 2b heeft de instemming van de leden van de CDA-fractie. De mogelijkheden om binnen de pensioenregelingen nabestaandenpensioenen op risicobasis te verzekeren blijven bestaan. Artikel 2b houdt echter, zoals de regering in de nota naar aanleiding van het verslag stelt, een verbod op een bepaalde vorm van solidariteit in. In pensioenregelingen blijft echter nog steeds een grote mate van solidariteit bestaan. Op het terrein van de nabestaandenpensioenen blijft enige solidariteit mogelijk ter reparatie van de Anw. Nabestaandenpensioenen op kapitaaldekkingsbasis zullen ook in de verwachting van de regering grotendeels verdwijnen. Feitelijk zal daardoor het keuzerecht een dode letter worden. Deze leden vragen of dit nu uiteindelijk de bedoeling is geweest. Kan nog eens nader ingegaan worden op het argument van «te ver doorgeschooten solidariteit» in relatie tot het feit dat nu 78% van de mensen in de leeftijd van 60–64 jaar een partner heeft?

De leden van de CDA-fractie sluiten zich aan bij de reeds door de leden van de VVD-fractie gestelde vraag naar aanleiding van het Uitvoeringsbesluit bij de Wet fiscale behandeling van pensioenen.

De leden van de fractie van D66 vragen, in navolging van de leden van de VVD-fractie, hoe hoog de premie in procenten van de pensioengrondslag is die alleenstaanden gemiddeld voor de (voor hen niet aanwezige) risicodekking kwijt zijn. Met hoeveel zou hun ouderdomspensioen in plaats daarvan kunnen worden verhoogd?

2.3 Hoger en/of eerder ingaand ouderdomspensioen

Grote zorg blijven de leden van de fractie van GroenLinks houden over de positie van (oudere) vrouwen met geen of geringe eigen pensioenrechten. Ook al stijgt de arbeidsparticipatie van vrouwen, toch is er vaker sprake van onderbrekingen in de loopbaan, kortere werktijden en andere factoren die leiden tot geringere eigen pensioenaanspraken. Voor vrouwen blijft de komende decennia het belang van het recht op nabestaandenpensioen dan ook groter dan voor mannen. Deze leden vrezen dat het instemmingsvereiste van omzetting van nabestaandenpensioen in ouderdomspensioen in de praktijk toch minder bescherming zal bieden dan de regering aangeeft. Ook zal de vrouw vaak geen of een geringe rol spelen bij veranderingen in pensioenregelingen bij de werkgever van de partner, bijvoorbeeld het niet langer bieden van een collectief nabestaandenpensioen met kapitaaldekking. Ook waar het alternatieven betreft die men zelf vrijwillig aan kan gaan, is het de vraag of het mogelijke latere belang van de vrouw bij een nabestaandenpensioen voldoende wordt afgewogen. De aan het woord zijnde leden vragen de regering om nog eens te bezien of niet meer waarborgen kunnen worden ingebouwd. De regering benadrukt het belang van goede voorlichting in deze. Hoe denkt de regering die voorlichting vorm te geven, met name ook gericht op de kwetsbare groep van vrouwen met weinig eigen pensioenaanspraken?

3. Gelijke behandeling van mannen en vrouwen in de pensioenen

3.1 Algemeen; gelijke uitkeringen

Volgens de leden van de fractie van D66 is het principe van «gelijke behandeling mannen en vrouwen» al hoog en breed aanvaard en feitelijk nagenoeg in alle pensioenregelingen geïmplementeerd. Voor hoeveel procent van alle pensioenverzekerden geldt de gelijke behandeling mannen en vrouwen reeds en hoeveel procent is dit van alle collectieve regelingen? Was het voldoende geweest te regelen dat de uitkomsten van de keuzen sexeneutraal behoren te zijn, hoewel dat ook in feite al was geregeld tijdens de behandeling in de Kamer van artikel 2b in 1993? Volgens deze leden zou dat voor de pensioenfondsen en grote collectiviteiten bij de verzekeraars voldoende zijn geweest. Zijn er pensioenfondsen en verzekeraars die dit al doen? In de nota naar aanleiding van het verslag schrijft de regering dat landelijke verevening alleen via pensioenplicht zou kunnen worden geregeld. De aan het woord zijnde leden betwijfelen dit en vragen op dit punt een nadere toelichting. Bij waardeoverdracht worden geen sexeneutrale uitkomsten voorgeschreven. Dat past volgens deze leden bij toevallig in ons land gekozen rekenregels voor waardeoverdracht, maar niet bij overdracht naar een buitenlandse pensioenregeling, want daar hanteert men vrijwel zeker andere rekenregels. Kan de regering hierop reageren?

De regering heeft in de nota naar aanleiding van het verslag de leden van de GroenLinks-fractie voldoende overtuigd van de wenselijkheid ook beschikbare premiereregelingen en vrijwillige voorzieningen onder de voorschriften van gelijke uitkeringen te brengen. In zoverre delen zij enkele inhoudelijke bezwaren van de VvV, Opf en VB niet. Waar zij deel uitmaken van de tweede pijler moeten ze aan dezelfde gelijkheidscriteria voldoen. Als dat zou ontbreken zien deze leden het gevaar dat bij bedrijven met veel mannelijke werknemers de verleiding zou kunnen ontstaan om over te stappen van een «defined benefit regeling» naar een beschikbare premiereregeling. Bij het ontbreken van een verplichting tot gelijke uitkering, zou dat voor betreffende mannelijke werknemers kunnen leiden tot hogere pensioenaanspraken bij gelijkblijvende premie. Door bij beschikbare premiereregelingen en vrijwillige voorzieningen ook gelijke uitkeringsrechten te eisen, wordt dergelijk uitwijkgedrag voorkomen. Wel blijven deze leden zorg houden over uitwijkgedrag naar de derde pijler in verband met de gelijke uitkeringsvoorschriften in de tweede pijler en voor het niet meer of in mindere mate aanbieden van bepaalde regelingen. De regering geeft aan dat risico niet zo groot te achten, maar kan het ook niet uitsluiten, noch de omvang daarvan aangeven in het licht van een verdergaande individualisering en calculerend gedrag.

De aan het woord zijnde leden zijn dan ook van mening dat de regering nader overleg zou moeten voeren met de sociale partners, VvV, Opf en VB over deze risico's en over mogelijkheden die in onderhavige wet- en regelgeving zoveel mogelijk te beperken.

Ziet de regering mogelijkheden om ook in de derde pijler vormen van sexe-solidariteit te introduceren? Gedacht kan worden aan voorzieningen zoals die getroffen zijn bij ziektekostenverzekeringen, waar op particuliere polissen heffingen worden gelegd ten behoeve van het betaalbaar houden van polissen voor onder meer «dure» verzekerden, zoals ouderen. Zou in analogie hieraan niet een vergelijkbare heffing op de premies of koopsommen van mannen kunnen worden geheven, waarmee de uitkeringen van vrouwen naar een vergelijkbaar niveau kunnen worden opgetrokken als van mannen die een vergelijkbare premie of koopsom hebben betaald?

3.2 Europese juridische context

Het antwoord op een door de leden van de VVD-fractie gestelde vraag luidt dat de regering niet van oordeel is dat onderhavig wetsvoorstel van invloed zal zijn op het ontstaan van één Europese markt voor pensioenen. Toch bereiken deze leden wel degelijk signalen (o.a. van de Kring van Pensioenspecialisten) dat een verschil in beschikbare premie voor mannen en vrouwen afwijkt van wat internationaal gebruikelijk is. Het gaat hierbij met name om ondernemingen die een internationaal opgezet beloningsbeleid kennen. Harmonisatie van het internationale beloningsbeleid via beschikbare premie wordt hierdoor ernstig bemoeilijkt. Hoe kijkt de regering tegen deze ontwikkeling aan en wat kan zijn doen om problemen in dit opzicht op te lossen, zo vragen deze leden. Artikel 12c WGB (nieuw) verschaft de werkgever de mogelijkheid om via beschikbaarstelling van een voor mannen en vrouwen ongelijke werkgeverspremie te voldoen aan het voorschrift tot gelijke uitkeringen (artikel 12c, tweede lid sub b). Kan de regering deze leden de garantie bieden dat werkgevers gevrijwaard blijven van claims, gebaseerd op Europees recht?

De leden van de CDA-fractie hebben de volgende vragen inzake de gelijke behandelingsvoorschriften. Kan nog eens precies worden aangegeven waartoe Europeesrechtelijke en andere internationale bepalingen Nederland verplichten op het gebied van de pensioenen? Welke bepalingen in het wetsvoorstel gaan verder dan de internationale verplichtingen? Worden seksneutrale factoren wel of niet afgedwongen door Europa? Welke invloed dient aan recente jurisprudentie van het Hof van Justitie te worden toegekend waar het de regelingen van dit wetsvoorstel betreft? Is het niet zo dat Nederland door «voorop te lopen» dus wel uit de pas loopt?

Is de inventarisatie van regelgeving in andere Europese landen inmiddels af?

Deze leden vragen voorts wat de Nederlandse inzet is geweest bij de totstandkoming van de vierde EG-richtlijn. Is het waar dat de inzet van Nederland toen geleid heeft tot beperking van de reikwijdte van de gelijke behandeling? Zij vragen hierop een nadere toelichting.

De leden van de fracties van GPV en RPF zijn niet overtuigd van de noodzaak dat bij wetgeving moet worden geregeld dat voor bestaande premieregelingen en aanvullende vrijwillige voorzieningen uit moet worden gegaan van een gelijke pensioenuitkering. Zij merken op dat het voorgestelde artikel 12c van de wet gelijke behandeling de werkgever de mogelijkheid biedt om met behulp van ongelijke werkgeverspremies tot gelijke uitkeringen te komen. Ook zij vragen of de regering kan garanderen dat werkgevers die kiezen voor ongelijke werkgeverspremies voor mannen en vrouwen in alle gevallen niet in strijd handelen met de Europese regels?

3.3.1 Beschikbare premieregelingen

Er blijkt nog steeds onduidelijkheid te bestaan of het mogelijk is binnen het begrip «gelijke beloning» te blijven bij ongelijke werkgeverspremies voor mannen en vrouwen bij beschikbare premieregelingen. Ook de Commissie gelijke behandeling uit hierover zijn twijfels. De leden van de PvdA-fractie zijn uiteraard voor het principe van gelijke uitkeringen, maar ook zij willen wel de zekerheid dat de wijze waarop dat in dit wetsvoorstel vorm krijgt, ook internationaal zal worden geaccepteerd.

Een complicerende factor blijkt te zijn dat de samenloop van de aangegeven staffel voor de premiebetaling op grond van de wet fiscale behandeling pensioenen en het op grond van dit wetsvoorstel voorgeschreven

verschil in premie voor mannen en vrouwen, het vaststellen van een hanteerbaar premiepercentage bemoeilijkt. Daarbij vragen deze leden hoe de staffel voor beschikbare premieregelingen zich verhoudt tot verschillen in premiepercentages voor mannen en vrouwen.

Een model dat in het kader van flexibilisering en individualisering grote belangstelling geniet is het cafetariamodel, aldus de leden van de VVD-fractie. Binnen dit model kunnen deelnemers naar eigen behoefte keuzes maken voor extra loon, vrije tijd, kinderopvang of pensioen. Wanneer gekozen wordt voor pensioen, dan valt dit onder de werking van onderhavige wetwijziging. Hierdoor zal het voor een deel van de werknemers aantrekkelijker zijn om te kiezen voor extra loon om vervolgens met dit loon zelf pensioen in te kopen in de derde pijler. Als gevolg hiervan blijven de slechtere risico's achter in de collectieve voorziening. Deze ontwikkeling zou voorkomen kunnen worden door bij beschikbare premieregelingen geen gelijke bedragen voor te beschrijven. Wat is in deze het standpunt van de regering?

Het uitgangspunt is dat de toezegging die binnen de pensioenregeling valt, gelijk dient te zijn voor mannen en vrouwen. De leden van de CDA-fractie vragen of dit het uitgangspunt is geweest bij de totstandkoming van de EG-richtlijn en van de het voorliggende wetsvoorstel. Hoewel een beschikbare premieregeling uiteindelijk zal leiden tot een pensioenuitkering, is het toch het karakter van deze regeling dat een premie wordt toegezegd en geen uitkering. Zij vragen of dit de reden is geweest dat beschikbare premieregelingen niet onder het voorschrift van gelijke uitkeringen op grond van de EG-richtlijn vallen. Tevens vragen zij de regering om toch eens uitgebreider in te gaan op het karakter van de beschikbare premieregeling. Weliswaar is in de nota naar aanleiding van het verslag reeds gesteld dat bij beschikbare premieregelingen geen «zak geld» toegezegd wordt, maar dat die altijd tot een periodieke pensioenuitkering leiden. Dit heeft deze leden tot nu toe niet overtuigd. Zij kunnen zich niet aan de indruk onttrekken dat beschikbare premieregelingen nu juist wel uitgaan van een «zak geld». De WRR stelt in het rapport «Generatiebewust beleid» dat pensioenregelingen flexibeler zouden moeten worden met het oog op de toekomst en dat er daarom meer gebruik gemaakt dient te worden van beschikbare premieregelingen. Deze leden vragen of met dit wetsvoorstel het aanbieden van beschikbare premieregelingen ontmoedigd wordt. Kan ingegaan worden op de wenselijkheid van flexibilisering van pensioenregelingen in relatie tot de ontmoediging van de beschikbare premieregelingen? Is het waar dat veel nieuwe pensioenregelingen, ook van buitenlandse bedrijven die zich hier vestigen, uitgaan van het beschikbare premiesysteem?

Juist bij de flexibilisering van pensioenregelingen, waarbij meer tegemoetgekomen wordt aan de individuele behoefte en situatie van deelnemers, wordt gebruik gemaakt van beschikbare premieregelingen. Hoe kan in deze zogenaamde cafetariamodelen een gelijke uitkering gegarandeerd worden, als de individuele keuzemogelijkheden divers zijn, zo vragen deze leden.

Deelt de regering de verwachting dat vrijwillige voorzieningen zullen verschuiven naar de derde pijler? Zal daardoor nu juist de bescherming van de werknemer niet afnemen?

De aan het woord zijnde leden vragen waarom de regering niet heeft getracht om binnen Europa te komen tot een seksenneutraal tarief, zodat er de concurrentieverschillen niet groter worden?

In de nota naar aanleiding van het verslag wordt omschreven wat het Europees Hof onder beloning verstaat. Het gaat daarbij ook om specifieke voordelen die de werkgever aan de werknemer toekent. Kan op grond hiervan bij beschikbare premieregelingen niet de stelling verdedigd worden dat ongelijke premies een vorm van ongelijke beloning zijn?

De aan het woord zijnde leden vragen of nog eens ingegaan kan worden op de redenering van het Verbond van Verzekeraars en de pensioen-koepels dat bij vrijwillige voorzieningen op grond van het beschikbare premiesysteem die geheel voor rekening van de werknemer komen geen sprake is van beloning. Dit zou blijken uit een brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 8 november 1998 aan genoemde organisaties en uit jurisprudentie. Zij kunnen zich niet aan de indruk onttrekken dat er onduidelijkheid bestaat over de opvatting van de regering dat deze regelingen nu reeds onder het voorschrift van gelijke uitkeringen vallen. Kan hierop nog eens nader ingegaan worden?

De leden van de CDA-fractie vrezen dat door de voorschriften van gelijke uitkering bij vrijwillige voorzieningen voor rekening van de werknemer er gedragseffecten ontstaan die ertoe leiden dat «goede risico's» het risico in de derde pijler verzekeren. Kan nog eens een nadere toelichting gegeven worden op de wenselijkheid hiervan.

Deze leden hebben de volgende vraag ten aanzien van de uitvoering van uitruil bij beschikbare premieregelingen waarbij geen specifieke pensioen-soort wordt toegezegd. Hoe verhoudt zich het uitgangspunt dat daarbij uitgegaan kan worden van individuele actuariële gelijkwaardigheid tot het vereiste van collectieve gelijkwaardigheid in artikel 32ba, eerste lid, onderdeel e van de PSW? Lopen pensioenuitvoerders het risico daarop te worden aangesproken op grond van artikel 12b WGB? Is uitruil buiten de pensioenvoorziening wel voor verzekeraars van toepassing en welk artikel is dan van toepassing (artikel 32a of artikel 32b)?

3.3.2 Vrijwillige pensioenvoorziening

Bij hantering van de garantiemethode lijken de moeilijkheden zich toe te spitsen op het feit dat de tariefstelling gebaseerd dient te zijn op het gehele deelnemersbestand per regeling of per pensioenuitvoerder, aldus de leden van de PvdA-fractie. Aangevoerd wordt dat het de uitvoerbaarheid ten goede zou komen als bij de garantiemethode de sekseneutrale aankooptarieven zouden kunnen worden berekend op dat deel van het deelnemersbestand waarvoor die tarieven gaan gelden, dus voor hen die binnen 5 of 10 jaar met pensioen zullen gaan. Hoe denkt de regering erover om op deze wijze slechts een deel van het deelnemersbestand te betrekken in de berekening van het tarief?

Nu voor de vrijwillige voorzieningen de garantiemethode verplicht wordt voorgeschreven vragen deze leden aandacht voor de stelling dat deze methode wegens het ontbreken van het voor/nadeelsvereiste niet toegepast kan worden door verzekeraars. Is het naar de mening van de regering om deze reden noodzakelijk de invulling van het voor/nadeelsvereiste te wijzigen?

Kan de regering nog eens ingaan op het gevaar dat bij vrijwillige voorzieningen een «laag-risico deelnemer» zich liever in de derde pijler zal verzekeren, waardoor de vrijwillige voorzieningen voor de overgebleven deelnemers onevenredig duur worden? Zal dit op den duur niet leiden tot inperking van vrijwillige keuzemodulen, hetgeen ten koste gaat van de flexibiliteit bij pensioenregelingen? Zou dit een reden kunnen zijn om de vrijwillige voorzieningen toch buiten het voorschrift van gelijke uitkeringen te laten?

Kan er overigens een nadere toelichting worden gegeven op het antwoord dat een keuze voor de garantiemethode voor de werkgever wat betreft de loonkosten geen consequenties heeft?

In geval van vrijwillige deelname aan voorzieningen hebben pensioenuitvoerders vooraf nooit zicht op de samenstelling van het deelnemersbestand. Graag zouden de leden van de VVD-fractie hierop een reactie van de regering ontvangen. Leiden de verschillen in uitgangspositie tussen verzekeraars en pensioenfondsen er niet toe dat beide, in het kader van de

taakafbakening wat betreft vrijwillige voorzieningen geheel voor eigen rekening, niet over een kam hoeven te worden geschoren? Bij vrijwillige regelingen, die geheel voor de rekening komen van de deelnemer, is in het wetsvoorstel de garantiemethode als enige mogelijkheid voorgeschreven. Echter, voor verzekeraars is de garantiemethode met de huidige invulling van het voor/nadeelvereiste niet uit te voeren zodat zij, zonder aanpassing ervan, geen vrijwillige regelingen meer kunnen aanbieden. Onderkent de regering dit probleem en wat wil zij doen om dit probleem op te lossen? Wat vindt zij in deze van de adviezen van de Kring van Pensioenspecialisten, de Vereniging van Bedrijfspensioenfondsen, de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen en het Verbond van Verzekeraars om vrijwillige voorzieningen geheel voor eigen rekening niet onder de voorschriften van gelijke uitkeringen te brengen?

Met betrekking tot de vrijwillige pensioenvoorziening merken de leden van de fractie van D66 het volgende op. Het is merkwaardig dat voor individuele vrijwillige voorzieningen wel het voorschrift voor gelijke uitkeringen geldt, maar niet voor de waardeberekeningen in het kader van de waarde/pensioen-verdeling bij echtscheiding. Het gaat dan om de berekeningen in het kader van het arrest Boon/Van Loon die voor een groot deel naar de toekomst zijn verschoven, en om conversie volgens de wet Verevening pensioenen bij scheiding. Deze uitkomsten zijn vaak onverklaarbaar (en voor de betrokkenen moeilijk acceptabel) wegens de toepassing van voor mannen en vrouwen verschillende actuariale tabellen. Hoe denkt de regering hierover?

De leden van de fracties van GPV en RPF begrijpen uit de nota naar aanleiding van het verslag dat de regering verwacht dat door een gelijk uitkeringsvoorschrift een verschuiving zal plaatsvinden van de tweede naar de derde pijler. Dat betekent dus dat de bestaande werknemersbescherming, doordat bij voorbeeld de PSW en de wet medische keuringen in de huidige situatie hierop van toepassing zijn, zal afnemen. Vindt de regering dat gewenst? Zo ja waarom? Bestaat er vanuit uitvoeringsoogpunt en vanuit het gegeven dat met de voorgestelde wetgeving, om ook voor vrijwillige uitkeringen een gelijk uitkeringsvoorschrift te laten gelden, verder wordt gegaan dan op basis van Europese regelgeving noodzakelijk is geen reden om de wetgeving in dit opzicht te beperken en aan te sluiten bij Europese regelgeving?

3.4 Ruilvoet

Kan de regering, zo vragen de leden van de PvdA-fractie, nog eens uitvoerig ingaan op de mogelijkheden dan wel onmogelijkheden rondom het hanteren van landelijk vastgestelde unisekstarieven gekoppeld aan een landelijke verevening? Zou de regering mede in zijn antwoord willen betrekken of het hanteren van unisekstarieven bij uitruil en gelijke behandeling kan leiden tot grotere eenvoud in de uitvoering van het wetsvoorstel?

In de memorie van toelichting wordt enerzijds gesproken over het feit dat invoering hiervan tarievenversnippering en kostenverhoging kunnen voorkomen, anderzijds wordt gemeld dat de invoering wel een kostenverhogend effect heeft. Is het niet zo dat kostenverhoging een korte termijn verschijnsel is, dat na verloop van tijd zal verdwijnen? Voorts vragen deze leden naar een reactie op de stelling dat op grond van de AWGB slechts onderscheid naar geslacht mag worden gemaakt als het verschil in levensverwachting een biologische oorzaak heeft. Is het niet zo dat de langere levensverwachting van vrouwen in geen geval uitsluitend wordt veroorzaakt door biologische verschillen, maar dat het verschil in sociale gewoontes tussen mannen en vrouwen zo niet helemaal, maar dan toch voor het grootste deel de oorzaak is voor het verschil in levensverwach-

ting van mannen en vrouwen? En dat door de veranderende samenleving en de toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen de levensverwachtingen van mannen en vrouwen dichter bij elkaar zullen komen te liggen? Wat is de mening van de regering over de zienswijze dat het klakkeloos hanteren van naar sekse gescheiden actuariële tabellen in strijd is met de AWGB?

In de nota naar aanleiding van het verslag wordt gesteld dat uitruil buiten de pensioentoezegging voor pensioenfondsen en verzekeraars niet meer mogelijk is omdat waardeoverdracht nog slechts plaats kan vinden bij wisseling van dienstbetrekking (blz. 29, eerste alinea), aldus de leden van de VVD-fractie. Hierbij wordt echter over het hoofd gezien dat de voorwaarde van wisseling van werkgever na inwerkingtreding van het wetsvoorstel alleen gaat gelden voor externe waardeoverdracht op grond van artikel 32a PSW. Het in dit wetsvoorstel voorgestelde artikel 32ba zondert juist waardeoverdracht daarvan af en schrijft voor interne waardeoverdracht uiteraard niet het vereiste van wisseling van werkgever voor. Is uitruil buiten de pensioentoezegging wel voor verzekeraars van toepassing en, zo ja, welk artikel is dan van toepassing: artikel 32a of artikel 32ba?

In artikel 5 van de Wet Bpf is bepaald dat de te verwerven pensioenaanspraken ten minste gelijkwaardig moeten zijn aan die welke bij deelneming in het Bpf zouden zijn verworven. In ministeriële regelingen is vervolgens bepaald aan welke vereisten die gelijkwaardigheid moet voldoen:

- voor nieuwe vrijstellingen (vanaf 26 april 1998) is dat een verplichting tot globale actuariële en financiële gelijkwaardigheid. Dat houdt in dat een lagere ruilvoet dan die van het Bpf elders in de toezegging kan worden gecompenseerd;
- bij oude vrijstellingen kan de toets omvatten de hoogte van de verzekerde bedragen en de vraag of alle elementen uit de Bpf-regeling wel zijn opgenomen. Dat zou kunnen betekenen dat de ruilvoet van het Bpf door de vrijgestelde werkgever moet worden overgenomen in zijn toezegging en dat een ruilvoet los van bestanden gebaseerd op mannen en vrouwen en de eigen portefeuille zal moeten worden verzekerd. De bevoegdheid voor pensioenuitvoerders om de ruilvoet te berekenen op portefeuillebasis is echter neergelegd in een algemene maatregel van bestuur, regelgeving dus van een hogere orde dan een ministeriële regeling. Om die reden lijkt niet uitgesloten dat, mede gegeven de tekst van artikel 5 van de Wet Bpf waar uitsluitend sprake is van gelijkwaardigheid, in alle gevallen kan worden uitgegaan van globale gelijkwaardigheid. En dus van de mogelijkheid tot compensatie elders in de toezegging.

Dient volgens de regering de ruilvoet van de vrijgestelde pensioenregeling gelijkwaardig te zijn aan de door het bedrijfspensioenfonds gehanteerde ruilvoet?

Op het moment dat een werknemer vóór de pensioendatum vertrekt, worden zijn of haar pensioenaanspraken premievrij gemaakt en gefixeerd (afgezien van latere toeslagen of indexaties). In sommige pensioenregelingen zal het wenselijk zijn ook de ruilvoet te fixeren op het percentage dat geldt ten tijde van de tussentijdse beëindiging van het deelnemerschap. In andere pensioenregelingen daarentegen kan wellicht de voorkeur gegeven worden aan de toepassing ook voor slapers van de ruilvoet die geldt op de pensioendatum. Graag zouden de leden van de VVD-fractie van de regering willen vernemen of dit nu betekent dat beide methoden mogelijk zijn.

4. Eerbiedigende werking en inwerkingtreding

De leden van de fractie van D66 vragen zich af waarom de regering terugwerkende kracht tot 1 januari 2000 afwijst met als reden dat er geen geld is gereserveerd. De keuzemogelijkheid stond immers reeds in 1994 in artikel 2b opgenomen. Volgens deze leden had van pensioenfondsen en verzekeraars kunnen worden verwacht dat zij vanaf die datum geld hadden gereserveerd. Hoe verhoudt deze opstelling van de regering zich met de lijn van de motie-Dittrich c.s. (Kamerstuk 22 700 nr. 30), waarin de berekening van de hoogte van het nabestaandenpensioen voor geregistreerde partners wel met terugwerkende kracht, en wel vanaf het begin van deelname aan de pensioenregeling wettelijk is geregeld? Was daar wel geld voor gereserveerd? Speelde het Pensioenconvenant hier geen rol?

Is het juist dat indien nieuwe wetgeving lopende contracten doorkruist, deze contracten door beide partijen mogen worden opengebroken?

Een punt dat de VvV, de VB en de Opf naar voren brengen is de wenselijkheid van een ruime overgangstermijn als de wetgeving zo wordt doorgezet. Gezien de complexiteit van de onderhavige materie, de wenselijkheid van een zorgvuldige implementatie en de noodzaak van een omvangrijke voorlichtingscampagne zijn de leden van de GroenLinks fractie wel gevoelig voor de vraag naar voldoende tijd om dit in te voeren. Daarnaast is, vanwege het belang van keuzemogelijkheid tussen nabestaanden- en ouderdomspensioen en vanwege gelijke behandeling, onnodig uitstel ook ongewenst. Deze leden delen dan ook de wens van de regering tot snelle invoering en acht de gevraagde overgangsperiode van 3 jaar dan ook te lang, maar vraagt zich anderzijds wel af of invoering per 1 januari 2001 verantwoord is. Is de regering bereid in goed overleg met de uitvoerders tot een evenwichtig traject van invoering te komen?

5. Kostenaspecten

De leden van de CDA-fractie vragen of nog eens een toelichting gegeven kan worden op de administratieve en financiële lasten, zowel voor de uitvoerders als voor de werkgevers. Wat betekent dit voor de premieontwikkeling? Hoe verhoudt dit zich tot het streven naar beheersing van de kosten van aanvullende pensioenen? Blijven de meerkosten die verbonden zijn aan het voorschrift om voor iedere alleenstaande of samenwonende een financiële voorziening te treffen buiten de meetwijzer? Leidt de keuze voor ongelijke werkgeversbijdragen bij beschikbare premieregelingen tot kostenverhoging?

6. Voorlichting

Gezien het belang van grondige en tijdige voorlichting op het gebied van pensioenen zijn de leden van de fractie van D66 van mening dat de verantwoordelijkheid van de overheid bij deze voorlichting verder gaat dan de bewustwording van consequenties van wetswijzigingen voor werknemers en hun partners. Is deze groep niet te beperkt? Welke actie wordt ondernomen indien sociale partners en pensioenuitvoerders hun verantwoordelijkheid om voor te lichten over de inhoud laten liggen? Zouden er hogere eisen gesteld moeten worden aan de pensioenbrief?

7. Algemene maatregel van bestuur

De leden van de PvdA-fractie vragen een reactie van de regering op het commentaar van de Commissie gelijke behandeling op het concept Besluit gelijke behandeling bij pensioenen, met name op de conclusies

van de Commissie waar zij wijst op mogelijke indirecte discriminatie en ongelijke behandeling.

Met betrekking tot het vaststellen van de opbouwkeuzevoet zouden de leden van de VVD-fractie graag willen weten waarom slapers in de berekening moeten worden meegenomen. Zij kunnen toch geen keuze meer maken voor een ander soort pensioen tijdens de opbouwperiode?

Kan de regering naast de situatie van een fusie aangeven in welke situaties de Verzekeringskamer van het voorschrift tot de minimum- en maximum termijn ontheffing kan verlenen?

Van de kant van de uitvoerders van pensioenregelingen bereiken de aan het woord zijnde leden ernstige bezwaren tegen de voorgestelde Amvb. Betrokken organisaties stellen voor om af te zien van de Amvb en, na invoering van de voorgestelde wetswijziging, de uitwerking in de praktijk te bezien. Zonodig kan dan alsnog gekozen worden voor nadere regelgeving. Wat vindt de regering van deze optie?

De leden van de CDA-fractie vragen, verwijzend naar hetgeen zij in de inleiding reeds hebben opgemerkt, naar de noodzaak van gedetailleerde uitvoeringsregels. Zij zijn van mening dat de PSW een kaderwet is, waarbij steeds de vraag gesteld moet worden of nadere wetgeving of regelgeving noodzakelijk is. Kan nader in worden gegaan op het draagvlak van deze Amvb en op de kritiek die op deze AMvb naar voren is gekomen, zowel van de zijde van sociale partners als van pensioenuitvoerders? Kan hierbij nog eens uitgebreid ingegaan worden op de kritiek van de Stichting van de Arbeid en de pensioenuitvoerders op de uitvoerbaarheid van de Amvb? Waarom kan dit niet in het pensioenreglement geregeld worden? Waarom is niet gekozen voor normstelling in de wet, waarbij vervolgens toezicht gehouden wordt op de uitvoering? Zij vragen, in navolging van de leden van de PvdA-fractie, of de suggestie van de pensioenuitvoerder is overwogen om een breed samengestelde werkgroep in te stellen die het uitvoeringsproces begeleidt en waaraan eventuele knelpunten voorgelegd kunnen worden.

De leden van de CDA-fractie vragen voorts of ingegaan kan worden op de consequenties voor kleinere collectiviteiten.

Met betrekking tot de ruilvoet hebben deze leden nog de volgende vragen. Kan een toelichting gegeven worden op de bepaling van de ruilvoet voor alleenstaanden? Waarom kan daarbij niet uitgegaan worden van een ruilvoet, gebaseerd op een leeftijdsverschil van nul? Is een leeftijdafhankelijke ruilvoet wel of niet toegestaan?

Klopt de stelling dat er door het voorschrift tot het bieden van een uitruil wel degelijk een waarde met betrekking tot nabestaandenpensioen voor alleenstaanden aanwezig dient te zijn, uiterlijk op de pensioendatum? Welke ruilvoet moeten vrijgestelde werkgevers hanteren? Moet deze gelijkwaardig zijn aan de door het bedrijfspensioenfonds gehanteerde ruilvoet?

De aan het woord zijnde leden hebben voorts enkele vragen ten aanzien van de voorschriften in de Amvb. Waarom zijn de termijnen van 5 en 10 jaar voor de bepaling van de ruilvoet vastgelegd? Beperkt dit niet de mogelijkheden voor aanpassing van pensioenregelingen tussentijds? Waarom is een minimumdeelnemersbestand voorgeschreven? Waarom worden ten aanzien van beschikbare premiereregelingen verdergaande voorschriften opgenomen voor de garantiemethode dan ten aanzien van uitruil in het kader van artikel 2b? Waarom mag niet worden uitgegaan van een deel van het deelnemersbestand?

Kan nader ingegaan worden op de stelling dat de garantiemethode door verzekeraars niet uitgevoerd kan worden ten aanzien van beschikbare premieregelingen?

Ook de leden van de fractie van D66 zouden graag een reactie ontvangen op het commentaar van de Commissie gelijke behandeling op de hoofdlijnen voor de tekst van de algemene maatregel van bestuur bij het onderhavige wetsvoorstel.

Ook zouden deze leden graag een beter inzicht willen krijgen in de voor- en nadelen van vastlegging van de uitvoering van 2b in een Amvb. Voor hoeveel regelingen zou deze Amvb gaan gelden? Hoe weegt de regering de reacties van de pensioenfondsen en verzekeraars? Hoe kan gegarandeerd worden dat de wet zal worden uitgevoerd, indien er geen Amvb komt?

De leden van de fractie van GroenLinks vragen hoe ernstig de regering de bezwaren neemt van het Verbond van Verzekeraars (VvV), de Vereniging van Bedrijfspensioenfondsen (VB) en de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen (Opf). Dit zijn toch belangrijke uitvoerders van pensioenregelingen. Wat zou het gevolg zijn als de regering, zoals door deze uitvoerders voorgesteld, afziet van een gedetailleerde regelgeving in de vorm van de voorliggende Amvb of die aanzienlijk bijstelt? Wordt de bedoeling van de wet ernstig geschaad als de praktische uitwerking vooralsnog geheel of grotendeels overgelaten wordt aan de pensioen-uitvoerders? VvV, Opf en VB hebben laten weten mee te willen werken aan een poging de beoogde doelen op een andere wijze vorm te geven. Zij suggereren een werkgroep van de Stichting van de Arbeid met vertegenwoordigers van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid met een dergelijke poging te belasten. Is de regering bereid dit aanbod te verkennen en zo mogelijk te aanvaarden, zo vragen ook deze leden.

De voorzitter van de commissie,
Terpstra

De griffier van de commissie,
Van Dijk